

פרשת חיי שרה – רביעי

(כז) וַיֹּאמֶר בְּרוּךְ יְהוָה אֱלֹהֵי אֲדֹנִי אַבְרָהָם אֲשֶׁר לֹא־עֲזָב חֲסִדּוֹ וְאַמְתּוֹ מִעַם אֲדֹנִי אֲנֹכִי בְּדֶרֶךְ נְתַנִּי יְהוָה בֵּית אֲחִי אֲדֹנִי:

רש"י א בדרוך. דרוך המזומן דרוך הישר באותו דרוך שהייתי צריך. וכן כל בי"ת ולמ"ד וה"א המשמשים בראש התבה ונקודים בפת"ח מדברים בדבר הפשוט שנזכר כבר במקום אחר או שהוא מבורר ונכר באיזו הוא מדבר:

(כח) וַתֵּרֶץ הַנַּעֲרָ וַתַּגֵּד לְבֵית אִמָּהּ בְּדִבְרִים הָאֵלֶּה:

רש"י א לבית אמה. דרוך הנשים היתה להיות להן בית לישוב בו למלאכתן ואין הבת מגדת אלא לאמה:

(כט) וַלְרַבְּקָה אַח וְשָׁמוּ לְבֶן וַיֵּרֶץ לְבֶן אֶל־הָאִישׁ הַנּוֹעָה אֶל־הָעֵץ:

רש"י א וירץ. למה רץ ועל מה רץ ויהי כראות את הנזם אמר עשיר הוא זה ונתן עיניו בממון:

רש"י א על הגמלים. לשמרן כמו והוא עומד עליהם לשמשם:

(ל) וַיְהִי | פְּרֹאֲת אֶת־הַנָּזִם וְאֶת־הַצִּמְדִּים עַל־יָדָיו אַחֲתוֹ וּבִשְׁמָעוֹ אֶת־דְּבָרֵי רַבְּקָה אַחֲתוֹ לֵאמֹר כֹּה־דָבַר אֵלַי הָאִישׁ וַיָּבֹא אֶל־הָאִישׁ וְהָנָה עֹמֵד עַל־הַגְּמָלִים עַל־הָעֵץ:

רש"י א על הגמלים. לשמרן כמו והוא עומד עליהם לשמשם:

(לא) וַיֹּאמֶר בּוֹא בְרוּךְ יְהוָה לְמָה תַעֲמֹד בַּחוּץ וְאֲנֹכִי פָנִיתִי הַבַּיִת וּמָקוֹם לְגַמְלִים:

רש"י א פניתי הבית. מעבודת אלילים:

(לב) וַיָּבֹא הָאִישׁ הַפִּיָּתָה וַיִּפְתַּח הַגְּמָלִים וַיִּתֵּן תָּבֶן וּמִסְפּוֹא לְגַמְלִים וַיִּמִּים לְרֹחוֹן רִגְלָיו וְרִגְלֵי הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר אִתּוֹ:

רש"י א ויפתח. התיר זמם שללם שהיה סותם את פיהם שלא ידעו בדרך בשדות אחרים:

(לג) וַיִּישֵׁם (וַיַּשֵּׁם) לִפְנָיו לֶאֱכֹל וַיֹּאמֶר לֹא אֶכֶל עַד אִם־דְּבַרְתִּי דְּבָרִי וַיֹּאמֶר דְּבַר:

רש"י א עד אם דברתי. הרי אם משמש בלשון אשר ובלשון כי כמו עד כי יבא שילה זה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה, כי משמש בארבע לשונות והאחד אי והוא אם:

(לד) וַיֹּאמֶר עֶבֶד אַבְרָהָם אֲנֹכִי:

(לה) וַיהוָה בֵּרַךְ אֶת־אֲדֹנִי מֵאֹד וַיַּגְדֵּל וַיִּתֵּן־לּוֹ צֹאן וּבָקָר וְכֶסֶף וְזָהָב וְעֲבָדָם וּשְׁפָחוֹת וּגְמָלִים וַחֲמֹרִים:

(לו) וַתֵּלֶד שָׂרָה אִשְׁת׃ אֲדֹנִי בֶן לְאֲדֹנִי אַחֲרֵי וְקָנְתָהּ וַיִּתֵּן־לָהּ אֶת־כָּל־אֲשֶׁר־לָהּ:

רש"י א ויתן לו את כל אשר לו. שטר מתנה הראה להם:

(לז) וַיִּשְׁבַּעֵנִי אֲדֹנִי לֵאמֹר לֹא־תִקַּח אִשָּׁה לְבָנִי מִבְּנוֹת הַכְּנַעֲנִי אֲשֶׁר אֲנֹכִי יֹשֵׁב בְּאַרְצוֹ:

רש"י א לא תקח אשה לבני מבנות הכנעני. אם לא תלך תחלה אל בית אבי ולא תאכה ללכת אחריו:

(לח) אִם־לֹא אֶל־בֵּית־אָבִי תֵלֵךְ וְאֶל־מִשְׁפַּחְתִּי וְלִקְחָתִי אִשָּׁה לְבָנִי:

(לט) וַאֲמַר אֶל־אֲדֹנִי אֵלַי לֹא־תֵלֵךְ הָאִשָּׁה אַחֲרַי:

רש"י א אלי לא תלך האשה. אלי כתיב בת היתה לו לאליעזר. והיה מחזיר למצוא עליה שיאמר לו אברהם לפנות אליו להשיאו בתו אמר לו אברהם בני ברוך ואתה ארור ואין ארור מדבק בברוך:

(מ) וַיֹּאמֶר אֵלַי יְהוָה אֲשֶׁר־הִתְחַלַּכְתִּי לִפְנָיו יִשְׁלַח מַלְאָכּוֹ אִתָּךְ וְהַצִּלְתִּי דַרְכָּךְ וְלִקְחַת אִשָּׁה לְבָנִי מִמִּשְׁפַּחְתִּי וּמִבֵּית אָבִי:

(מא) אֹז תִּנָּקָה מֵאֵלַתִּי כִּי תָבוֹא אֶל־מִשְׁפַּחְתִּי וְאִם־לֹא יִתְּנוּ לָךְ וְהָיִיתָ נָקִי מֵאֵלַתִּי:

(מב) וַאֲבֹא הַיּוֹם אֶל־הָעֵץ וַאֲמַר יְהוָה אֱלֹהֵי אֲדֹנִי אַבְרָהָם אִם־יִשְׁדָּנָא מַצִּלְתִּי דְּרַכִּי אֲשֶׁר אֲנֹכִי הֵלַךְ עָלֶיהָ:

רש"י א ואבא היום. היום יצאתי והיום באתי מכאן שקפצה לו הארץ אמר רבי אחא יפה שיחתן של עבדי אבות לפני המקום מתורתן של בנים שהרי פרשה של אליעזר כפולה בתורה והרבה גופי תורה לא נתנו אלא ברמיה:

(מג) הִנֵּה אֲנֹכִי נֹצֵב עַל־עֵץ הַמִּים וְהִיָּה הַעֲלָמָה הַיָּצֵאת לִשְׂאֵב וְאִמְרַתִּי אֵלֶיהָ הִשְׁקִינִי־נָא מַעַט־מִים מִכַּדְּךָ:

(מד) וַאֲמָרָה אֵלַי גַּם־אַתָּה שְׂתֵּה וְגַם לְגַמְלֶיךָ אֲשַׁאֵב הוּא הָאִשָּׁה אֲשֶׁר־הִכִּיתִי יְהוָה לְבֶן־אֲדֹנִי:

רש"י א גם אתה. גם לרבות אנשים שעמו: הוכיח. ברר והודיע וכן כל הוכחה שבמקרא ברור דבר:

(מה) אֲנִי מֵרֵם אֶכְלָה לְדָבָר אֶל־לְבִי וְהָנָה רַבְּקָה יֵצֵאת וּכְדָהּ עַל־שִׁכְמָהּ וַתַּרְדַּ הָעֵינָהּ וַתִּשְׁאֵב וַאֲמַר אֵלֶיהָ הִשְׁקִינִי־נָא:

רש"י א טרם אכלה. טרם שאני מכלה וכן כל לשון הווה פעמים שהוא מדבר בלשון עבר כמו טרם בלשון עתיד כמו כי אמר איוב הרי לשון עבר. ככה יעשה איוב הרי לשון עתיד ופרוש שניהם לשון הווה כי אומר הִיָּה איוב אולי חטאו בני וגו' והיה עושה כך:

(מו) וַתִּמְהַר וַתִּזְרַד כְּדָהּ מֵעֵלֶיהָ וַתֹּאמֶר שְׂתֵה וְגַם־לְגַמְלֶיךָ אֲשַׁקֶּה וְאִשְׁתִּי וְגַם הַגְּמָלִים הִשְׁקָתָהּ:

(מז) וַאֲשַׁאל אֹתָהּ וַאֲמַר בְּתִי מִי אַתָּ וַתֹּאמֶר בְּתִי־בְּתוּאָל בֶּן־נַחֲוֹר אֲשֶׁר יִלְדָהּ־לּוֹ מִלְכָּה וְאִשָּׁם הַנָּזִם עַל־אִפָּהּ וְהַצִּמְדִּים עַל־יָדֶיהָ:

רש"י א ואשאל ואשם. שנה הסדר שהרי הוא תחלה נתן ואחר כך שאל אלא שלא יתפשוהו בדבריו ויאמרו היאך נתת לה ועדין אינך יודע מי היא:

(מח) וַאֲקֹד וְאִשְׁתַּחֲוָה לַיהוָה וַאֲבָרַךְ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵי אֲדֹנִי אַבְרָהָם אֲשֶׁר הִנְחֵנִי בְּדֶרֶךְ אֱמֶת לְקַחַת אֶת־בֵּתִי אֲחִי אֲדֹנִי לְבָנוֹ:

(מט) וַעֲתָה אִם־יִשְׁכַּם עֲשִׂים חֲסֹד וְאַמְתּ אֶת־אֲדֹנִי הַגִּידוּ לִי וְאִם־לֹא הַגִּידוּ לִי וְאִפְּנָה עַל־יָמִין אוֹ עַל־שְׂמָאל:

רש"י א על ימין. מבנות ישמעאל: על שמאל. מבנות לוט שהיה יושב לשמאלו של אברהם:

כו ואמר, בריך יי אלהיה דרבוני אברהם, דלא מנע טיבותיה וקשטיה, מן רבוני; אנא, באורח תקנא דרבני יי, בית, אחוהי דרבוני.

כח ורהטת, עולימתא, וחויאת, לבית אמה פפתגמיא, האלין.

כט ולרבקה אחא, ושמה לבן; ורהט לבן לית גברא לברא, לעינא.

ל א ואמר, עול בריכא די; למה את קאים, בברא, ואנא פניתי ביתא, ואתר כשר לגמליא.

לכ ועאל גברא לביתא, ושרא מן גמליא; ויהב תבנא וכסתא, לגמליא, ומיא לאסחא רגלוהי, ורגלי גבריא דעמיה.

לג ושויאו קדמוהי, למיכל, ואמר לא איכול, עד דאמליל פתגמי; ואמר, מליל.

לד ואמר: עבדא דאברהם, אנא.

לה ויי בריך ית רבוני, לחדא ורכא; ויהב ליה ען ותורין, וכסף וזהב, ועבדין ואמקן, וגמלין וחמרין.

לו וילידת שרה אתת רבוני בר, לרבני, ויהב בתר, דסיבת; ויהב ליה, ית כל דליה.

לז וקיים עלי רבוני, למימר: לא תסב אתתא, לברי, מבנת כנענאי, דאנא יתיב בארעהון.

לח אלהין לבית אבא תיזיל, ולזרעיתי; ותסב אתתא, לברי.

לט ואמרית, לרבוני: מאם לא תיתי אתתא, בתרי.

מב ואיתי יומא דין, לעינא; ואמרית, יי אלהיה דרבוני אברהם, אם אית כען רעוא קדמך לאצלחא אורחי, דאנא אזיל עלה.

מג הא אנא קאים, על עינא דמיא; ותהי עולימתא, דתפוק למליל, ואימר לה, אשקיני כען זעיר מיא מקלתיך.

מד ותימר לי אף את אשתי, ואף לגמלך אמלי היא אתתא, דזמין יי לבר רבוני.

מה אנא עד לא שיציתי למללא בלבי, והא רבקה נפקת וקלתה על כתפה, ונחתת לעינא, ומלתי; ואמרית לה, אשקיני כען.

מז ואמר, לי: יי דפלחית קדמוהי, ישלח מלאכיה עמך ויצלח אורחך, ותסב אתתא לברי, מזרעיתי ומבית אבא.

מח ואמרית, ארי תהך לזרעיתי; ואם לא יתנון לך, ותהי זכא ממומתי.

מט ואמר, לי: יי דפלחית קדמוהי, ישלח מלאכיה עמך ויצלח אורחך, ותסב אתתא לברי, מזרעיתי ומבית אבא.

מז ואמר, לי: יי דפלחית קדמוהי, ישלח מלאכיה עמך ויצלח אורחך, ותסב אתתא לברי, מזרעיתי ומבית אבא.

מח ואמר, לי: יי דפלחית קדמוהי, ישלח מלאכיה עמך ויצלח אורחך, ותסב אתתא לברי, מזרעיתי ומבית אבא.

מט ואמר, לי: יי דפלחית קדמוהי, ישלח מלאכיה עמך ויצלח אורחך, ותסב אתתא לברי, מזרעיתי ומבית אבא.

מז ואמר, לי: יי דפלחית קדמוהי, ישלח מלאכיה עמך ויצלח אורחך, ותסב אתתא לברי, מזרעיתי ומבית אבא.

מח ואמר, לי: יי דפלחית קדמוהי, ישלח מלאכיה עמך ויצלח אורחך, ותסב אתתא לברי, מזרעיתי ומבית אבא.

מט ואמר, לי: יי דפלחית קדמוהי, ישלח מלאכיה עמך ויצלח אורחך, ותסב אתתא לברי, מזרעיתי ומבית אבא.

מז ואמר, לי: יי דפלחית קדמוהי, ישלח מלאכיה עמך ויצלח אורחך, ותסב אתתא לברי, מזרעיתי ומבית אבא.

מח ואמר, לי: יי דפלחית קדמוהי, ישלח מלאכיה עמך ויצלח אורחך, ותסב אתתא לברי, מזרעיתי ומבית אבא.

מט ואמר, לי: יי דפלחית קדמוהי, ישלח מלאכיה עמך ויצלח אורחך, ותסב אתתא לברי, מזרעיתי ומבית אבא.

מז ואמר, לי: יי דפלחית קדמוהי, ישלח מלאכיה עמך ויצלח אורחך, ותסב אתתא לברי, מזרעיתי ומבית אבא.

מח ואמר, לי: יי דפלחית קדמוהי, ישלח מלאכיה עמך ויצלח אורחך, ותסב אתתא לברי, מזרעיתי ומבית אבא.

מט ואמר, לי: יי דפלחית קדמוהי, ישלח מלאכיה עמך ויצלח אורחך, ותסב אתתא לברי, מזרעיתי ומבית אבא.